

правові акти аграрно-правового регулювання. Проте більшість, все ж таки, схиляються саме до кодифікації нормативно-правових актів, адже у новоствореному Аграрному кодексі необхідно відобразити як особливості сучасних аграрно-правових суспільних відносин, так і організаційно-правові форми і методи господарювання, а також функціонування рівноправності усіх форм власності суб'єктів господарювання.

Г. Білека А. А. Локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських кооперативів : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 / А. А. Білека. Класичний приватний університету. Запоріжжя, 2011

Наталія МИКИТЧУК

кандидат історичних наук

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)*

ЦЕНТРАЛЬНОАЗІЙСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Україну як незалежну державу країни Центральної Азії визнали у грудні 1991 – січні 1992 рр. Першими в регіоні українську незалежність визнали Киргизька Республіка та Туркменістан, а вже згодом – Казахстан, Таджикистан та Узбекистан. Україна встановила дипломатичні відносини зі всіма країнами регіону у 1992 р., започаткувавши дипломатичний діалог на принципах взаємної поваги, невтручання у внутрішні справи, відмови від будь-яких інструментів зовнішньополітичного тиску один на одного [1].

Ще у 2011 р. експерти визнали обмеженість результатів зовнішньої політики України, орієнтованої лише в європейському напрямку. При цьому зазначалося, що Україні вкрай необхідна нова євразійська політика, стратегічною метою якої має бути сприяння входженню України до числа найбільш розвинених країн світу. На думку дослідників, євразійська політика України не суперечила проєвропейському зовнішньополітичному курсу держави, оскільки дозволяла їй бути рівноправним партнером Європейського Союзу у просуванні Східноєвропейської політики, а також знаходити та ефективно використовувати збіги інтересів України та Європейського Союзу в Центральній Азії [2].

Для країн Центральної Азії Україна як партнер мала такі переваги: транзитний потенціал країни (енергетичний та транспортний); відносно високий у порівнянні з країнами Центральної Азії технологічний рівень розвитку промисловості; наявність висококваліфікованих кадрів і системи їх підготовки для різних галузей промисловості, науки тощо. Значний потенціал

має співробітництво України з країнами регіону на продовольчому ринку. Крім того, у країнах Центральної Азії досить високим залишається попит на українське обладнання для нафтогазової, хімічної, гірничорудної промисловості та для залізниці. Проте пасивна позиція України щодо Центральноазійського регіону веде до втрати своїх позицій на цих ринках і заміщення української продукції російською та китайською.

На даний час необхідно, на жаль, констатувати, що український політичний інтерес до регіону Центральної Азії знаходиться на стабільно низькому рівні. Причиною певного «охолодження» відносин між Україною та країнами регіону стала їхня невизначена позиція щодо засудження російської агресії в Україну на рівні ООН, коли глави та зовнішньополітичні відомства цих держав або утримувалися від коментарів, або обмежувалися нейтральними заявами, не бажаючи втрачати переваги від співпраці з Росією [3]. З того часу у зовнішньополітичних пріоритетах України мало що змінилося, і двосторонні міждержавні відносини з країнами Центральноазійського регіону наразі не розглядаються як перспективні або стратегічні. У стратегічних документах щодо зовнішньої політики України відсутні будь-які згадки про країни Центральної Азії. Центральноазійський регіон взагалі відсутній в політичному порядку денному в Україні, немає представників політичної еліти, які б розглядали центральноазійський вектор як перспективний напрям зовнішньополітичного співробітництва [4].

Серед причин відсутності в Україні інтересу до співробітництва з країнами Центральної Азії дослідники називають наступні:

– значна політична та економічна залежність країн Центральної Азії від Російської Федерації (блокування Росією транзитно-торговельного доступу України до регіону, відчутна проросійська заангажованість владних кіл центральноазійських країн та їхніх представників в ООН). Фактор російського впливу є визначальним серед причин відсутності для України перспектив зовнішньої політики у Центральній Азії;

– географічна віддаленість регіону, відсутність прямого авіасполучення;

– відсутність спільних політичних та економічних проектів між Україною та країнами регіону [4].

В останні декілька років співробітництво між Україною та державами Центральної Азії зосереджувалось на рівні активності дипломатичних представництв, окремих органів виконавчої влади, бізнесу та громадянського суспільства. Винятком стали контакти на вищому рівні з Казахстаном, зокрема, зустрічі Президента України В. Зеленського з Першим Президентом Казахстану Н. Назарбаєвим та Президентом Казахстану К. Токаєвим. Проте вони не були спеціально організовані, а відбувалися під час інших міжнародних заходів. Основні питання, що наразі продовжують вирішуватися Україною у рамках двосторонніх форматів із країнами Центральноазійського регіону, зосереджено, в основному, в

економічній та гуманітарно-правовій площині [4].

Провідним партнером України в Центральнoазійському регіоні вважається Казахстан. Разом з тим, заяви вищого керівництва Казахстану та України про співпрацю і взаємну підтримку переважно мають протокольний та символічний характер. Зокрема, під час голосувань в структурах ООН Казахстан та інші країни Центральної Азії часто займають проросійську позицію, протилежну українській, або утримуються [4].

Економічне співробітництво України та Казахстану багато в чому повторює тенденції політичного. За даними Посольства України в Республіці Казахстан, обсяги торгівлі між двома країнами за останні роки істотно зменшилися [5]. Водночас взаємні інвестиції обох країн за перше півріччя 2020 р. зросли майже вдвічі у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року [5]. Динаміка до зниження обсягу торгових операцій спостерігається також і у відносинах України та Узбекистану [6].

Політичне та економічне співробітництво України з іншими державами Центральної Азії практично обмежується протокольними заходами дипломатичних установ, засіданнями спільних комісій, приватними ініціативами. Набагато активніше розвивається культурне та освітнє співробітництво між Україною та державами регіону. Зокрема, на постійній основі українською і казахстанською сторонами проводяться заходи, присвячені Тарасу Шевченку. Уже 10 років на безоплатній основі відбувається системний набір студентів за різними спеціальностями у провідні навчальні заклади України та Казахстану [5]. Україна щороку виділяє 20 державних стипендій для навчання громадян Республіки Таджикистан [7]. Спостерігається також зростання зацікавленості громадян Республіки Узбекистан до навчання у закладах вищої освіти України [6]. Найбільшою популярністю серед абітурієнтів з країн Центральної Азії користуються навчальні заклади технічного та медичного спрямування.

Отже, відносини України з країнами Центральної Азії наразі перебувають у «завмерлому» стані, якщо не враховувати окремих ініціатив, переважно протокольного характеру. Можливості для розширення економічної співпраці залишилися невикористаними. При цьому бажання до поживлення відносин не демонструється наразі жодною зі сторін, тим більше немає практичних заходів з інтенсифікації взаємодії. Розвитку центральноазійського вектору української зовнішньої політики істотно заважає агресивна російська економічна та інформаційна політика в регіоні. Тим не менш, співпраця у галузі культури та освіти продовжує розвиватися і надає підстави для оптимістичних прогнозів.

---

1. Константинова В. Україна і Центральна Азія: чи є можливості для українського бізнесу? URL: <https://blog.liga.net/user/vkonstantinova/article/23171>

2. Концепція зовнішньої політики України. Експертні рекомендації / під заг. ред. Є.Габер, С.Корсунського, Г. Шелест. 2020. URL : <http://library.fes.de/pdf->

files/bueros/ukraine/16594.pdf

3. Моргацький В. Україна і держави Центральної Азії в нових геополітичних реаліях: гео економічний та геостратегічний аспекти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія Географія. 2017. Вип. 68–69. С. 180–187.

4. Центральна Азія. URL: http://fpp.com.ua/zagalna_info/tsentralna-aziya/

5. Україна та Республіка Казахстан. Посольство України в Республіці Казахстан. URL: <https://kazakhstan.mfa.gov.ua/ukrayinatark>

6. Україна та Узбекистан. Посольство України в Республіці Узбекистан. URL: <https://uzbekistan.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo>

7. Українсько-таджицькі відносини. Посольство України в Республіці Таджикистан. URL: <https://tajikistan.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo>

Євгенія МІНАКОВА

доцент кафедри загальноправових дисциплін юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

ВИДИ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Наукова класифікація видів контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування має важливе значення для з'ясування специфіки його здійснення та організації у правовій державі. Це питання отримує актуальність у контексті проведення децентралізації влади з метою досягнення верховенства права в діяльності органів місцевого самоврядування.

Правові держави світу обережно підходять до інституціоналізації контролю за демократичними, виборними інституціями, якими є органи місцевого самоврядування. В Україні така потреба актуалізувалась у зв'язку з демократизацією держави та посиленні спроможності муніципальних органів.

Типологія такого контролю через застосування обґрунтованих класифікаційних критеріїв дозволить сформулювати його цілісне бачення в умовах правової держави.

Науковці виділяють різні класифікаційні критерії та види контролю у державному управлінні та місцевому самоврядуванні. Так, О. Сушинський пропонує класифікувати види контролю за обсягом контрольних повноважень; ознакою суб'єктів контрольної діяльності; суб'єктами, що